

ODPADOVÉ FÓRUM

W A S T E M A N A G E M E N T F O R U M

Odborný měsíčník pro průmyslovou a komunální ekologii

1

leden 2021
ročník 22

100 Kč

TÉMA MĚSÍCE

Nová odpadová legislativa Cirkulární ekonomika

Partner čísla

Digitální odpadové tržiště: [CYRKL.com](https://www.cyrkl.com)

Nový zákon o výrobcích s ukončenou životností

| Petr Číhal, Obchodní ředitel kolektivního systému EKOLAMP

Parlament České republiky finálně schválil balíček odpadových zákonů, které začnou platit od 1. ledna 2021. Patří mezi ně i zákon o výrobcích s ukončenou životností (tzv. VUŽ), který upravuje zpětný odběr použitých výrobků. Jedním z hlavních důvodů vzniku nového zákona VUŽ je transpozice nové evropské odpadové směrnice.

Nový zákon VUŽ konečně zavádí instituty, které tu celá léta chyběly a nyní jistě přispějí k rychlému narovnání prostředí zpětného odběru elektrozařízení v České republice tak, aby se přiblížilo vyspělým západoevropským zemím.

Nejdůležitější novinkou ve VUŽi jsou **povinné cíle** sběru a recyklace pro ty **skupiny elektroodpadu**, které jsou **nebezpečným odpadem**, tj. zejména zářivky, televize a lednice. Tyto cíle jsou od 1. 1. 2021 povinné pro výrobce a dovozce elektrozařízení, potažmo pro kolektivní systémy, ve kterých se sdružují za účelem plnění svých povinností.

Doposud u nás žádné cíle sběru elektroodpadu, tedy závazná a jasně stanovená množství elektroodpadu, která má ten či onen kolektivní systém sebrat a zrecyklovat, stanoveny nebyly. V České republice to fungovalo tak, že kolektivní systém mohl vybrat od výrobců stovky milionů korun ročně na sběr a recyklaci

elektroodpadu, potom sebrat 1 kilogram elektroodpadu, mít v zásadě splněno a nemusel dělat nic dalšího. Občas se v médiích objevily reportáže o tom, jak ten či onen nechce sbírat od obcí ty či ony televize, ale jinak se v zásadě nic nedělo. Povinné minimální kvóty sběru konečně zavedou sběrovou povinnost pro všechny kolektivní systémy za stejných podmínek.

Další zcela zásadní, netrpělivě očekávanou novinkou je povinnost, aby kolektivní systémy **reportovaly státu**, kolik který **konkrétní výrobce uvádí elektrozařízení** na trh. To je přitom základem pro výpočet povinného cíle sběru a recyklace elektroodpadu. Stát doposud dostával od kolektivních

systémů pouze jedno souhrnné číslo za všechny výrobce a nebylo tedy možno pořádně zkontrolovat, zda budou cíle sběru vypočítané správně nebo ne.

Lze to přirovnat k tomu, jako kdyby finanční úřad nedostával daňová přiznání od jednotlivých firem, ale vždy pouze ekonomický výsledek za celý sektor, např. dřevozpracující nebo sektor kožedělný. Stát by tak nevěděl, kolik má která konkrétní firma odvést na dani a nemohl by proto ani pořádně zkontrolovat daňové úniky.

V oblasti sběru elektroodpadu to ale doposud takto fungovalo. Povinnost

pro kolektivní systémy reportovat data za jednotlivé výrobce přitom již dlouho platí prakticky ve všech členských státech EU. Toto opatření tedy zabrání, aby docházelo k falšování (úmyslnému snížení) sběrové povinnosti některých výrobců nebo kolektivních systémů.

Důležitou změnou je i povinnost stanovit **stejnou cenu** za sběr a recyklaci elektrozařízení pro **všechny výrobce** účastné v jednom konkrétním **kolektivním systému za stejný typ elektrozařízení**. Všichni výrobci **bez rozdílu velikosti** tedy musí platit do kolektivního systému stejné finanční příspěvky (za 1 ks nebo 1 kg) určené na sběr a recyklaci elektroodpadu. Toto je jedna z nejdůležitějších novinek nové evropské odpadové směrnice, která **zakazuje cenovou diskriminaci malých a středních výrobců**.

Novým zákonem je tedy zcela jasně zakázán princip „velkoobjemových slev“ pro velké výrobce. Do tohoto zákazu spadají různé „vratky“ či „marketingové spolupráce“, přes které se doposud daly velkým výrobcům kompenzovat „objemové slevy“ za sběr a recyklaci jejich elektroodpadu. Napříště půjde o zcela jasný podvod s trestněprávními důsledky, a to jak pro kolektivní systém, tak pro tyto „vybrané“ výrobce. Navíc by neadekvátně nízké příspěvky museli tito výrobci doplatit zpětně.

S jednotným příspěvkem souvisí i **povinně viditelné příspěvky**. Nové platí povinnost, aby zákazníci, kteří si koupí nové elektrozařízení, měli na účtenkách oddělené uvedenou výši recyklačního příspěvku. Důvodem je možnost kontroly, zda je tento příspěvek sku-

tečně pro všechny výrobce stejný. Výši příspěvku musí mít zároveň kolektivní systém uvedenou na svých webových stránkách. Takto potom kontrolní orgány velice jednoduše zkontrolují, zda je příspěvek skutečně stejný pro všechny výrobce bez rozdílu a zda je účtován ve výši odpovídající oficiálnímu ceníku daného kolektivního systému.

Odpovědnost výrobce je nepřenositelná a s účastí v kolektivním systému nezaniká

Důležitým institutem zákona o výrobcích s ukončenou životností je **nepřenositelnost** odpovědnosti výrobce na kolektivní systém. To v praxi znamená, že i když je výrobce účastníkem kolektivního systému, je stále odpovědný za sběr a recyklaci svých vysloužilých produktů, včetně ostatních povinností výrobce v rámci zpětného odběru, a to v plném rozsahu.

Toto ustanovení má předejít tomu, aby vznikaly účelové kolektivní systémy, které by lákaly výrobce na nízké příspěvky a sebraný elektroodpad by místo recyklace kupříkladu sypaly do lesa, aby ušetřily za jeho drahé zpracování. Proto bylo stanoveno, že odpovědnost výrobce je **nepřenositelná** na kolektivní systém a **s účastí v kolektivním systému nezaniká**.

Výrobci tedy musí soustavně a důkladně prověřovat, jak jejich kolektivní systém funguje, aby následně nebyli překvapeni, až příslušné kontrolní orgány „zakleknou“ nejen na tento účelový kolektivní systém, ale i na ně, na výrobce. Tady pak výmluva „my jsme o ničem nevěděli, to řeší kolektivní systém“ opravdu nepomůže.

Důležité je také poznamenat, že nabídka jakési „kompenzace pokut“ ze strany kolektivního systému je pouhým marketingovým tahem. Zákon VUŽ stanovuje výši pokuty až do 50 milionů Kč v každém jednotlivém případě pochybení. Pokud tedy dostane 500 výrobců, účastných v kolektivním systému, každý pokutu „pouhý“ 1 milion Kč, tak se jedná celkem o částku 500 milionů Kč. Je nasnadě, že takovou sumu není žádný kolektivní systém schopen uhradit, aniž by zbankrotoval....

Povinné audity kolektivních systémů a výrobců

Další novou povinností v novém zákoně je provádět **audity** kolektivních systémů a výrobců do nich zapojených. Cílem těchto auditů je ověřit zejména toky sebraných a zrecyklovaných zařízení vykazovaných kolektivním systémem. Kromě toho mají kolektivní systémy nově povinnost provádět audity u výrobců, aby ověřily a zkontrolovaly, kolik uvádějí výrobci elektrozařízení na trh.

Výrobce musí dle zákona poskytnout auditorům plnou spolupráci při takové kontrole. Ze všech druhů auditů pak vzniknou zprávy, které budou předkládány ke kontrole Ministerstvu životního prostředí. Jedná se o další institut napomáhající zvýšení transparentnosti a důvěryhodnosti trhu kolektivních systémů.

Všechna tato a další ustanovení v zákoně VUŽ zcela jistě pomohou zlepšit zpětný odběr elektrozařízení v České republice. A to tak, aby už žádný občan nemusel řešit, zda mu spotřebič té či oné značky na sběrném dvoře obce vezmou či nevezmou, a obec aby se nemusela bát, zda jí budou kolektivní systémy svázet elektroodpad ze sběrných dvorů. □